
HERKES İÇİN PARDUS

Hüseyin GÜÇ

KODLAB®

Yayın Dağıtım Yazılım ve Eğitim
Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

KODLAB® 268**HERKES İÇİN PARDUS**

Hüseyin GÜÇ

ISBN 978-605-2118-69-6

Yayıncılık Sertifika No: 13206

1. Baskı: 2021**Genel Yayın Yönetmeni**

Gizem Atlı

Editör

İrem Soylu

Grafik Tasarım

Tamer Takmaz

Satış ve Pazarlama

Can Üstünel

Yunus Emre Üstünel

Baskı: İnkılâp Kitabevi Yayın San. Tic. A.Ş. Sertifika No: 44066

Bu kitabın bütün yayın hakları Kodlab Yayın Dağıtım Yazılım ve Eğitim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Yayınevimizin yazılı izni olmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, kopya çekilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

KODLAB Yayın Dağıtım Yazılım ve Eğitim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mh. 1481. Sk. No : 44/A

Bağcılar / İSTANBUL

tel: 0(212) 514 55 66

0(212) 514 66 61

web: www.kodlab.com**e-posta:** bilgi@kodlab.com

Hüseyin GÜÇ

Yazar kariyerine 26 yıl önce başlamıştır. Windows ve Linux sistemlerinin kurulumu, yapılandırılması, yönetimi ve bakımı dâhil olmak üzere birden fazla sistem üzerinde uzmanlaşmıştır.

Açık kaynak dünyasındaki en son gelişmelerden haberdar olmaktan ve Linux hakkındaki en son araçları, özellikleri ve hizmetleri denemekten hoşlanmaktadır.

Son 5 yıldır Eyüpsultan Belediyesi'nde sistem ve ağ yöneticisi olarak görev yapmakta ve ayrıca Pardus Dönüşüm Projesini yönetirken Pardus İşletim Sisteminin yaygınlaşması adına da uğraş göstermektedir.

Boş zamanlarında açık kaynaklı uygulamaların Türkçe çevirisine katılan yazar, The Document Foundation üyesidir.

TEŞEKKÜR

Kitabın yazılması aşamasında her türlü kolaylığı gösteren eşim ile desteklerini esirgemeyen ve motivasyon kaynağım olan kızlarıma,

Kitabı yazarken karşılaştığım konular hakkında fikrini almak için her kafama estiğinde aradığım arkadaşım Ömer Çakmak'a ve gözden geçirmede yardımcı olan Ali Orhun Akkırman'a,

Elde edilmiş tecrübelerin herkese örnek olması açısından, böyle bir kitabın yazılması gerektiği konusunda ısrarları ile beni cesaretlendiren arkadaşlarım Sedat Yücel, Önder Şenol, Nihat Gürer ve Teoman Özbay'a,

Kitabıma sponsor olmayı kabul ettikleri için Optimal Proje Yönetim'e teşekkür ederim.

ÖN SÖZ

“Ben iki açıdan bakıyorum. Yazarın, birincisi ve görece daha önemlisi bilgileri aktarmak adına günlerini harcayarak bir kitap yazması, diğeri ülkemiz için kritik değere sahip güvenilir ve bize ait bir işletim sistemine sahip olmak için atılan adımlara desteği. İkisi de alkışları ikisi de desteği hak ediyor. Kitap okumak çok önemlidir ama kitap yazmak kutsaldır.

Pardus’un uzun yıllara dayanan bir geçmişi var; ama hak ettiği desteği alabilmiş ve sonucunda da yeteri kadar yaygınlaşabilmiş değil. Bunun bir nedeni, bu yıllara kadar eksik kalmış özel sektör ve kamu desteği ve elbette bundan bağımsız düşünölemeyecek diğeri ise yeterli kaynak bulunamaması. Başka işletim sistemleri hakkında binlerce kaynağa ulaşabilmek çok kolay iken, Linux ve bizdeki türevi Pardus için bunu söylemek gerçekten zor. Bu kitap bunu sağlayacak olanlardan sadece bir tanesi. Umuyor ve diliyoruz ki bu tür kaynakların sayısı çok artsın.

Ülkemizde son yıllarda Pardus İşletim Sisteminin yaygınlaşması için güzel çalışmalar başladı, Pardus kullanımı gittikçe artıyor. Bu kitap da buna ciddi katkı sağlayacak, eminim. Ellerinize emeğinize sağlık Hüseyin Bey.”

Murat GÖÇE - BTHaber Şirketler Grubu

Ülkemizin ulusal güvenlik, kapasitenin gelişimi, özgür hareket etme ve yabancı menşeli ürönlere bağımlılığın ortadan kaldırılmasının ilk basamağını işletim sistemi oluşturmaktadır.

Bu anlamda PARDUS’un dışa bağımlılığı azaltması da oldukça önemli bir kazanımdır. Dışarıdan alınan her türlü üründe olduğu gibi sahipli ve kapalı işletim sistemlerinin de kısıtlı bir ömrü vardır. Bu kısıtlama sonucu işletim sistemine bağımlı yazılımların da kısıtlı bir ömrünün olması sonucunu doğurmaktadır. Dışa bağımlılığının bir yansıması olarak, mühendislik eğitiminde yaratıcı ve geliştirici mühendisler yerine, yalnızca mevcut bilgileri uygulayan mühendis profilini dayatmaktadır.

PARDUS eğitimlerini alarak eğitim hayatını tamamlayan öğrencilerimiz, iş hayatlarında kod yazarken de, projelerini geliştirirken de PARDUS kullanmaya devam edeceklerdir. PARDUS’un kamu kurumlarında ve bireysel kullanımın yanı sıra otonom, robotik, yerli otomobilde ve yapay zekâ sistemlerinde kullanılması, cari açığın kapanmasını sağlayacak ve ihracatta kaldıraç etkisi yapacaktır.

Milli teknoloji hamlesi rotasıyla, ülkemizin dijital dönüşüm yolculuğunda yerli ürünlerin kullanılması, ulusal bağımsızlığımız için çok büyük önem arz etmektedir.

Saha tecrübeleri ile kaleme alınmış olan bu kitabın okurlara faydalı olmasını dilerim. PARDUS’un tüm dünyada marka olması temennisiyle...

İrfan KESKİN – AFAD Bilgi İşlem Daire Başkanı

İÇİNDEKİLER

1 LINUX NEDİR?	1
Linux ve Dağıtım Arasındaki Farklar	1
Linux'un Tarihçesi	1
Dünyadaki Gelişimi	1
Türkiye'deki Gelişimi	2
Özgür Yazılım Nedir?	2
Özgürce Ama Nasıl?	2
Özgür Yazılım Lisansı	3
Lisans Çeşitleri	3
GPL v3	3
Giriş	4
LGPL v3	6
Apache	10
2 PARDUS	15
Pardus'un Tarihçesi	16
Pardus Kurulumu	16
Pardus'la İlk Açılış	28
Pardus'ta Masaüstü Ortamı	31
X Window, Pencere Sistemi ve Masaüstü Ortamı	31
Pencere Yöneticisi Nedir?	31
Masaüstü Ortamı Nedir?	32
Pardus ve XFCE	32
Pardus Masaüstü Ortamını Tanıma	34
Panel	35
Panel Özellikleri	36
Panele Uygulama Ekleme	39
Pardus Menü	40

Masaüstü Simgeleri	46
Masaüstüne Uygulama Ekleme	46
Pencereler ve Davranışları	46
Başlık Çubuğu	47
Pencere Yöneticisi	49
Masaüstü Ayarları	52
Başlatıcı Oluşturma	54
URL Bağlantısı Oluşturma	55
Masaüstü Arkaplanı Ayarları	56
Görünüm Ayarları	59
Sistemden Çıkış	63
Pardus'ta Dosya ve Dizin Sistemi	64
Dosya Tipleri ve Sınıflandırılması	73
Sıradan Dosyalar	74
Dizinler	74
Aygıt Dosyaları	74
Bağlama ve Ayırma Kavramları	75
Dosya ve Dizin İzinleri	75
Dosya Yöneticisi – Thunar	77
Dosya Yöneticisi Penceresi	77
Dosya ve Dizinlerle Çalışma	81
Dosya Yöneticisi Tercihleri	90
Çıkarılabilir Sürücüler ve Ortamı Kullanma	95
Toplu Yeniden Adlandırma	99
Pardus'ta Sistem Ayarları	100
Ayarlar Editörü	100
Bildiriler	101
Bluetooth Aygıtları	103
Bluetooth Yöneticisi	104
Çalışma Alanları	105

Dosya Yöneticisi	106
Erişilebilirlik	106
Fare ve Dokunmatik Yüzey	109
Gelişmiş Ağ Ayarları	112
Kablolu Bağlantı Ayarları	113
Kablosuz Bağlantı Ayarları	115
Görüntüle	117
Görünüm	117
Güç Yöneticisi	117
Hakkımda	121
Kaldırılabilir Sürücüler ve Ortam	121
Klavye	121
Kullanıcılar ve Gruplar	124
Masaüstü	126
Menü Düzenleyici	126
Mime Tipi Düzenleyicisi	127
Oturum ve Başlangıç	128
Panel	132
Pencere Yöneticisi	132
Pencere Yöneticisi İnce Ayarları	132
Synaptic Paket Yöneticisi	134
Tercih Edilen Uygulamalar	138
Xfce Terminal	139
Yazıcı Ayarları	148
CUPS Masaüstü Uygulaması ile Yazıcı Kurulumu	148
CUPS Web Arayüzü ile Yazıcı Kurulumu	151
Zaman ve Tarih	154
Pardus'ta Medya ve Grafik Araçları	154
Çoklu Ortam	155
Pulseaudio Ses Denetimi	155

VLC Ortam Oynatıcısı	157
XFBurn CD/DVD Yazıcı	158
Grafikler	159
Belge Görüntüleyici	159
GNU Görüntü İşleme Programı – GIMP	160
PINTA	161
Ristretto Resim Gösterici	162
Xsane Tarayıcı Programı	163
Pardus'ta Ağ ve İnternet Araçları	165
Firefox	165
Thunderbird	167
Başlangıç ve E-posta Hesabı Ekleme	168
Arayüze Genel Bakış	170
Menü Çubuğu	170
Araç Çubuğu	170
Dizinler Bölmesi	170
Mesaj ve Önizleme Bölmesi	171
Posta Almak	172
Posta Göndermek	174
Uzak Masaüstü	175
Dosya Paylaşımı	176
Gigolo'yu Başlatma	177
Linux Uzaktan Paylaşımlarına Erişin	178
Windows İşletim Sistemi Paylaşımlarına Erişin	179
Pardus'ta Ofis Araçları	180
Libreoffice Writer	181
Araç Çubukları ve Menüler	181
Çalışma Alanı	181
Alt Araç Çubuğu ve Bilgi Alanı	182
Özelleştirme	182

Çalışma Sayfası	183
Üst Bilgi ve Alt Bilgi Ekleme	184
Resim Ekleme	184
Yazı Tipi Özelliklerini Belirleme	184
Libreoffice Calc	185
İşlevler ve Formül Ekleme	186
Hücre, Satır ve Sütun Ekleme	187
Sütun Genişliği ve Satır Yüksekliğini Belirleme	188
Libreoffice Impress	188
Çalışma Alanı ve Görünümler	190
Slaytlarla Çalışma	191
Animasyonlarla ve Geçişlerle Çalışma	191
Pardus'ta Yardımcı Araçlar	192
Arşiv Yöneticisi	192
CATFISH Dosya Arama	193
Diskler	194
Ekran Görüntüsü	195
Uçbirim Öykünücüsü	196
Uygulama Bulucu	197
Pardus Mağaza	198
Görev Yöneticisi	199
Pardus'ta Uçbirim Kullanımı	200
Komutların Kullanımı	200
Uçbirim Komutları	202
Listeleme	203
Dizin Değiştirme	204
Dosya Kopyalama	204
Dosya Taşıma	205
Dizin Oluşturma	205
Dosya Silme	205

3 PARDUS DÖNÜŞÜMÜN PROJESİ	207
Proje Planı	209
Analiz	211
Donanım Envanterinin Belirlenmesi	211
Yazılım Envanterinin Belirlenmesi	212
Birimler ve İhtiyaçlar	213
Servis ve Hizmet Envanteri	213
Planlama	215
ISO Kalıbının Hazırlanması	217
Test	222
Pilot	223
Canlıya Geçiş	224
4 PARDUS'TA MERKEZİ YÖNETİM ARAÇLARI	225
Lider Ahenk Merkezî Yönetim Sistemi	226
Neden LiderAhenk?	226
LiderAhenk Bileşenleri	227
Lider	227
İletişim Çözümü	228
Lider Konsol	228
Ahenk	228
Liman Merkezî Yönetim Sistemi	228
Neden Liman?	229
Liman'ın Mimarisi	229
Liman	229
Kaptan	229
Tayfa	230
Lider Sunucu Kurulumu	230
Bağımlılıkların Kurulması	230
Uygulamanın İndirilmesi	231
Uygulamanın Çalıştırılması	231

Lider Ahenk Sunucu Erişim Bilgileri	232
Lider Ahenk Deposu Ayarları	233
Lider Ahenk Sunucu Konfigürasyonları	234
Ahenk İstemci Kurulumu	234
Lider-Ahenk Repo Tanımlama	234
Ahenk Kurulum	235
Ahenk Kayıt	235
Lider Sunucu Kullanımı	236
Arayüze Giriş	236
İstemci Yönetimi Menüsü	237
Sistem Sekmesi	238
Paket Sekmesi	243
Servis Sekmesi	244
Betik Sekmesi	245
Betik Tanımı	245
SSH Sekmesi	246
Güvenlik Sekmesi	246
Geçmiş Sekmesi	249
Ahenk Kur Sekmesi	250
Kullanıcı Yönetimi Menüsü	251
Kullanıcı İşlemleri	251
AD Senkronizasyon	254
Grup Yönetimi Menüsü	255
Kullanıcı Grup Yönetimi	255
İstemci Grup Yönetimi	257
Sistem Sekmesi	257
Betik Sekmesi	261
Paket Sekmesi	262
Kullanıcı Yetkilendirme (SUDO) Sekmesi	262
Politika Yönetimi Sekmesi	263

Raporlar Menüsü	268
Ayarlar Menüsü	269
Sunucu Ayarları Sekmesi	269
Sistem Gözlemcisi Tanımlama Sekmesi	273
Betik Tanımları Sekmesi	273
Kayıt Şablonları Sekmesi	274
Liman Sunucu Kurulumu	275
Sistemin Güncelliğinin Kontrol Edilmesi	275
Statik IP Ayarlanması	276
Pardus Sunucu Üzerinde Statik IP Verme	276
Ubuntu Sunucu Üzerinde Statik IP Verme	277
Depo Üzerinden Kurulum	278
Aciklab Deposunu Ekleme	278
Güncel Liman'ı Depo Üzerinden Yükleme	278
Yönetici Kullanıcısı Oluşturmak	278
Liman Sunucusu Kullanımı	279
Liman Arayüze Giriş	279
Liman Merkezî Yönetim Sistem Ayarları	280
Kullanıcı Ayarları Sekmesi	280
Ekleniler Sekmesi	281
Rol Grupları Sekmesi	284
Sertifika Sekmesi	285
Sağlık Durumu Sekmesi	285
Kısıtlı Mod Sekmesi	285
Liman Market	285
DNS Ayarları Sekmesi	286
Sunucular Menüsü	286
Sunucu Ekleme ve Kaldırma	286
Sunucu Yönetimi	288

5 EKLER	295
Ek.1: Muadil Uygulama Listesi	295
Ek.2: Yerli ve Yabancı Basında Pardus Dönüşüm Projesi	299
Ek.3: Kaynakça	302